

недостатнім; сприяти швидшому розвитку інфраструктури трансферу технологій; докласти зусиль задля зростання рівня “інтелектуалізації” експорту та зменшення імпорту наукоємних товарів, від якого уже в нашій країні існує значна залежність; удосконалити подат-кову систему та систему державної підтримки; прискорити розвиток нових ефективних форм інноваційної діяльності [4].

Вважаємо, що в умовах сьогодення для України найактуальнішою є врегулювання питань, які спонукають до розвитку інноваційної діяльності та потреба у створенні нової ефективної структури управління науково-технічною сферою – національної інноваційної системи (НІС) країни, яка б забезпечила адаптацію до вимог ринкової економіки та стимулювала зростання конкурентоспроможності продукції українських підприємств. Оскільки слабким місцем вітчизняної прикладної науки є низький рівень сфери наукомісткого підприємництва та відсутність зв'язку між наукою, освітою і виробництвом, то нова НІС створила б умови для його подолання.

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: “Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації” Постанова Верховної Ради України від 27.06.07 р.

2. Клепко С.Ф. Наукова робота і управління знаннями: Навчальний посібник. – Полтава: ПОІППО, 2005. – 201 с. 3. Закон України “Про інноваційну діяльність”.- від 04.07.2002 № 40-IV.

4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. – К.: ДП ІВЦ Держкомстату України, 2006. – 362 с.

М.Ю. Запорожець

ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”

ФОНДОВІ БІРЖІ В ІННОВАЦІЙНІЙ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

© Запорожець М.Ю., 2011

Сучасні світові фондові ринки цілком обґрунтовано вважаються місцем широкого впровадження різноманітних інновацій. Постійно з'являються нові фінансові інструменти та фінансові послуги, удосконалюються технології укладання та виконання угод, оптимізується їх правове оформлення. Важливу роль в цьому процесі відіграють фондові біржі, які, завдяки концентрації значних капіталів, стали своєрідними глобальними інноваційними центрами, які спрямовують фінансові потоки у привабливі об'єкти та території. Фактично становлення повноцінного біржового ринку цінних паперів можна розглядати як обов'язкову передумову активізації інвестиційних процесів в країні.

На жаль, охарактеризувати подібним чином українські фондові біржі не можна – фрагментарність вітчизняного організованого сегменту є його невід'ємною ознакою протягом усього періоду існування. Станом на початок 2011 року в Україні функціонує 10 фондових бірж, про те, кількісні показники організованого ринку не можуть однозначно свідчити про його вагому роль в економічних процесах [1].

Зокрема, на 1 лютого поточного року загальна кількість цінних паперів, що включені до біржових реєстрів організаторів торгівлі становить 327 од. Найбільший обсяг торгів за фінансовими інструментами на організаторах торгівлі протягом січня зафіксовано з: акціями на суму 6,29 млрд. грн. (49,24% від загального обсягу виконаних біржових контрактів договорів) на організаторах торгівлі у січні 2011 року); державними облігаціями України – 4,05 млрд. грн. (або 28,77%). Про те, неорганізований сегмент продовжує домінувати в Україні, особливо, на первинному ринку цінних паперів.

На наш погляд, проблематику фондових бірж в Україні необхідно розглядати в розрізі двох складових:

- по-перше, через призму правил та технологій біржової торгівлі в Україні та їх відповідності інтересам учасників фондового ринку;
- по-друге, в контексті зацікавленості суб'єктів фондового ринку у використанні фондових бірж.

Аналіз цілого ряду досліджень дає можливість нам зробити висновок, що більшість фахівців визнають пріоритетність факторів другого рівня [2, 3]. Відповідно, першочерговим завданням є виокремлення факторів, що зумовлюють відмову учасників фондового ринку від використання функціонуючої біржової інфраструктури. На нашу думку, до головних чинників, що визначають цей процес слід віднести:

1. Відсутність у публічних компаній явних переваг у порівнянні з приватними в питаннях фінансування та оптимізації структури капіталу. Більше того, можна говорити про скоріше певні переваги у політики “закритості” для компаній, які полягають у системі захисту від рейдерських атак, можливості отримання менеджментом та крупними акціонерами доходів від перерозподілу фінансових потоків і т.п. Навіть компанії, що справді намагаються дотримуватися публічності у своїй діяльності визнають, що наперед встановлюють межі висвітлення окремих аспектів своєї діяльності.

2. Нездатність держави забезпечити ефективне дотримання законодавства з питань оприлюднення інформації на фондовому ринку та недостатній рівень інформаційного забезпечення, який поєднується з низьким рівнем захисту прав інвесторів. Якраз цей фактор і призводить до переваг непублічних підходів у фінансовій та управлінській діяльності акціонерних товариств.

3. Закритість притаманна усій економіці України – відповідно, така політика корпоративного сектору цілком вписується у систему суспільних відносин, сформовану в нашій країні. Непрозорість діяльності органів влади об'єктивно культивує у суспільстві думку про природність та необхідність таких дій у будь-якій сфері діяльності.

4. Незначна роль фондових ринків у фінансуванні реального сектору економіки. В залученні боргового капіталу вітчизняні акціонерні товариства віддають перевагу банківському кредитуванню, оскільки часто це дає змогу забезпечити особливі умови запозичень, а випуски акцій, навіть юридично зафіксовані як публічні, формально не є такими, а розраховані на купівлю цінних паперів наперед визначеними особами. Окрім того, публічний характер емісії цінних паперів несе загрозу втрати контролю на підприємством через концентрацію акцій.

Разом з тим, слід визнати, що без становлення ефективного біржового ринку цінних паперів в Україні, розраховувати на стрімкий економічний розвиток не варто. Внутрішніх ресурсів для економічного прориву недостатньо, а для іноземних інвесторів діяльність фондових бірж є своєрідним “лакмусовим папірцем” якості економічних трансформацій. Виходячи із сутності розглянутих проблем, головними напрямками активізації біржового ринку цінних паперів повинні бути наступні.

По-перше, створення єдиної системи біржової торгівлі в Україні. Об'єктивно слід визнати, що така кількість організаторів торгівлі в Україні не потрібна, але, в той же час, процеси концентрації повинні ініціюватися самими учасниками ринку, а не адміністративно впроваджуватися державою. Всі попередні спроби втрутитися в цей процес були невдалими. Одним із заходів, що стимулюватиме об'єднання може бути впровадження жорсткої системи ліцензування діяльності з організації торгівлі, яка б призвела до зменшення кількості організаторів торгівлі за рахунок припинення діяльності невеликих бірж.

По-друге, публічні компанії повинні отримати переваги у своїй фінансовій діяльності у порівнянні з “закритими” учасниками ринку. Ці переваги повинні формуватися, насамперед, у площині фінансування, а параметри залученого з фінансового ринку капіталу повинні для публічних компаній бути більш привабливими. Зауважимо, що з прийняттям Закону України “Про акціонерні товариства” [4] фахівці очікували позитивних зрушень у корпоративному секторі, але, на жаль, з цілого ряду причин значних змін не відбулося. А для більшості акціонерних товариств вони взагалі полягали у простій заміні окремих елементів назви.

По-третє, інвестори також повинні відчутти переваги від функціонування на організованому ринку. В цьому контексті важливим напрямком є розвиток Інтернет-трейдингу, оскільки саме потенціал участі фізичних осіб в інвестиціях на ринку цінних паперів в Україні, є, фактично, не задіяним.

Реалізація вказаних заходів дасть можливість посилити роль організованого ринку цінних паперів в інвестиційних процесах, і, відповідно, сприятиме економічному зростанню. Тільки в таких умовах показники біржового ринку, зокрема, біржові індекси можна буде розглядати як адекватний індикатор економічного розвитку.

1. Аналітика [Електронний ресурс.] // Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку [сайт] ДКЦПФР. — Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua>. — Назва з екрану. 2. Назарчук М., Курбацький Г. Л. Проблеми організованого ринку цінних паперів України [Текст] // М. Назарчук та ін. // Цінні папери України. — 2005. — № 13. — С. 22–24. 3. Карпенко Г. В. Досвід розвитку фондового ринку країн Європи та його використання в Україні [Текст] / Карпенко Г.В. // Фінанси України. — 2007. — № 6. — С. 90–96. 4. Закон України “Про акціонерні товариства” №524-6 від 17 вересня 2008 року. [Електронний ресурс] // Законодавство України: [сайт]. Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. — Назва з екрана.

Є.О. Іващенко, О.В. Шкуренко

Донецький державний університет управління

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНФРАСТРУКТУРИ ІННОВАЦІЙНОГО РИНКУ

© Іващенко Є.О., Шкуренко О.В., 2011

В Україні склалася неефективна інституціональна система, оскільки вона зберігає традиції централізованого бюрократичного управління. Особиста приналежність економічного суб'єкта до олігархічного клану або близькість до державної влади визначають надійність додержання виконання контрактів та успішність інноваційної діяльності в усіх сферах. Побудована на такій основі інституціональна система не сприяє політичній стабілізації суспільства, блокує природний механізм дії ринкової конкуренції і не гарантує захисту права власності.

У зв'язку з цим, у сучасних умовах потрібна принципово нова інституціоналізація інноваційних процесів – чітка їх організація, а також їх планування, контролювання, страхування, акумуляція ресурсів та ін. У свою чергу, неінституціоналізоване інноваційне поле залишається полем благих побажань, нестабільності та правового нігілізму.

Проблеми формування інститутів інноваційного розвитку в Україні досліджували сучасні вітчизняні економісти, зокрема З. Адаманова, О. Амоша, В. Базилевич, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Гриценко, А. Кінах, А. Чухно та інші вчені. Вагомий внесок у дослідження питань інновацій та інноваційної діяльності внесли зарубіжні вчені-класики П. Друкер, Н. Калдор, В. Мітчерліх, Й. Шумпетер та ін.

Незважаючи на те, що проблемам інновацій присвячено чимало робіт, вивчення питань формування сучасної концепції розвитку інноваційних процесів має досить розхожий і несистемний характер. В умовах посилення ролі інститутів в житті організованого суспільства теорія інновацій у вирішальній мірі формується під впливом інституціоналізму, спрямованого на подолання існуючих опорів інновацій.

Компонентами суспільного механізму опору інноваціям в Україні є [2-4]:

- 1) традиційний для українського суспільства неринковий інституціоналізм;
- 2) низький рівень лібералізації економічних відносин;
- 3) пригніченість інституційних основ соціальної спрямованості ринкових відносин;